

БУР'ЯНИ В ПОСІВАХ СОНЯШНИКУ ТА ХІМІЧНИЙ МЕТОД БОРОТЬБИ З НИМИ

Куліченко В.Я., Панасенко Т.В.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Україна займає одне з провідних місць у світовому виробництві соняшнику, зокрема за період з 1997–2000 рр. площі його посівів збільшилися з 2,2 до 2,8 млн. га [5]. Найбільш сприятливі умови для вирощування соняшнику в районах Лівобережного та Центрального Лісостепу, Північного і Східного Степу, що становить 38% від загальної площі території України.

Протягом останнього часу спостерігається тенденція, що виробництво цієї культури для більшості сільських господарств із високорентабельного стає збитковим. Однією з причин є низький рівень культури землеробства, поширення шкочодинних організмів, зокрема підвищення забур'яненості посівів тощо.

Шкочодинність бур'янів сільськогосподарському виробництву полягає в різкому зниженні врожайності культурних рослин, погіршенні якості продукції, поширенні шкідників і хвороб. Крім того, затінюючи ґрунт вони впливають на зміну його температурного режиму, що призводить до погіршення діяльності ґрунтових мікроорганізмів.

Відмічено, що основними засмічувачами в агроценозах соняшнику є малорічні ранні та пізні ярі рослини, зокрема різні види щиріці (щ. запрокинута, щ. жминдовидна), споришу (с. пташиний, с. розлогий), амброзії (а. полинолиста, а. трироздільна), лобода біла, талабан польовий, гірчиця польова, редька дика, паслін чорний, канатник Теофраста, вовчок соняшниковий, багаторічні коренепаросткові рослини (будяк польовий, будяк щетинистий, осот польовий), однодольні однорічні (мишій сивий, мишій зелений, вівсюг звичайний) і багаторічні кореневищні види (пірий повзучий) [2].

Соняшник володіє достатньо високою конкурентоздатністю по відношенню до бур'янів, але протягом перших 6–7 тижнів після його сівби необхідно ретельно слідкувати за посівами та регулювати ступінь засміченості ґрунту. Найбільш небезпечними для посівів соняшнику є бур'яни, які розвиваються протягом місяця після появи сходів культури. Адже в цей період соняшник росте порівняно повільно [1]. Тому дуже важливим є знищення бур'янів на початку вегетації, так як в цей час у соняшника закладаються генеративні органи, які визначають майбутній урожай.

Інтегрований захист посівів соняшнику передбачає проведення системи агротехнічних, організаційно-господарських, біологічних і хімічних заходів. На сьогодні провідне місце у боротьбі з бур'янами на полях посідає хімічний метод, який є найефективнішим, але з іншої сторони – не досить екологічно чистим. Широкого впровадження набули хімічні заходи із застосуванням гербіцидів.

Гербіциди – хімічні препарати, що використовуються для боротьби з небажаною рослинністю. Їх впровадження дає можливість покращити або повністю виключити ручний чи механізований обробіток, що, в свою чергу, попереджує ґрунтову ерозію та зменшує втрату вологи. Внесення гербіцидів необхідно проводити лише за певних погодних умов, уміти правильно вираховувати концентрацію розчину та обов'язково дотримуватися при цьому певних правил.

Найбільш ефективними ґрунтовими гербіцидами, які використовуються для боротьби з бур'янами у посівах соняшнику є: Дуал Голд, Гезагард, Оскар, Ураган Форте та інші. До групи післясходових гербіцидів віднесено: Пантера, Фуроре Супер, Фюзіланд Форте та інші. Нами пропонуються для широкого впровадження два гербіциди:

- Дуал голд – ґрунтовий гербіцид, який вноситься до висіву або доходів культури. Відрізняється від гербіцидів-аналогів більш тривалою захисною дією (8–10 тижнів), яка забезпечує фундаментальний за-

хист посівів від другої хвилі бур'янів [4].

- Пантера – післясходовий гербіцид, яким –обприскують вегетуючу культуру. Повне проникнення препарату в організм рослини злакових бур'янів достатнє для її загибелі, триває протягом однієї години після обприскування, після чого препарат починає діяти. Перші візуальні ознаки загибелі бур'янів спостерігаються через 3–5 днів після внесення гербіциду, з наступною її загибеллю через 10–14 днів [3].

Таким чином, у посівах соняшнику найбільш поширеними є сім видів бур'янистих рослин (вовчок соняшниковий, мишій зелений, лобода біла, березка польова, щиряца запрокинута, пирій повзучий та ін.). Серед заходів, спрямованих на підвищення врожайності соняшнику, одне з провідних місць займає хімічний метод боротьби з бур'янами, зокрема використання якого може призвести до підвищення врожаю культури на 30–40%.

Література

1. Борисонік З.Б. Довідник по олійних культурах / З.Б. Борисонік, В.Г. Михайлов. – К.: Урожай, 1998. – 210с.
2. Голованева Е.Е. Супутники культурних рослин / Голованева Е.Е. – К.: Рад.шк., 1987. – 160с.
3. Засоби захисту рослин та супутні товари: каталог. – К.: Кемтура Корпорейшн, 2008. – 50с.
4. Каталог засобів захисту рослин та насіння: 2007–2008. – К.: Сингента, 2007. – 155с.
5. Кочубей О.В. Семеноводческие заметки на будущий сезон / Кочубей О.В. // Зерно: Всеукраинский журнал современного агропромышленника. – 2008. – №6. – С.54-57.

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РІДКІСНИХ ПАПОРОТЕВИДНИХ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стецюк Н.О., Курилко А.В.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У флорі вищих судинних рослин Полтавської області спорові рослини займають незначний відсоток, проте мають важливе історичне та созологічне значення [4]. До таких належать і папоротевиді. Всі представники є давніми за походженням і пройшли довгий шлях адаптаціогенезу. В умовах лісостепової зони України, в межах якої розташована Полтавська область (Лівобережжя), більшість папоротевидних мають обмежене поширення, є рідкісними і потребують охорони.

Вивчення сучасних умов поширення цих видів є передумовою розробки заходів щодо їх збереження у природних умовах та культурі. Тому метою нашої роботи було з'ясування екологічних та ценотичних особливостей рідкісних видів папоротевидних Полтавської області.

Із 16 видів папоротевидних, що виявлені на території Полтавської області у різні часи, 11 є рідкісними. Із них два види (*Botrichium lumaria* (L.) Sw., *Salvinia natans* (L.) All), 9 – охороняються в Полтавській області (*Orhioglossum vulgatum* L., *Matteuccia struthiopteris* (L.) Tod., *Dryopteris cristata* (L.) A. Gray, *D. dilatata* (Hoffm.) A. Gray, *Polystichum aculeatum* (L.) Roth, *Asplenium trichomanes* L., *Gymnocarpium dryopteris* (L.) Newm., *Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn, *Polypodium vulgare* L.). Більшість відомих місцезнаходжень рідкісних папоротевидних забезпечені на території природно-заповідних об'єктів [3].

За категоріями рідкісності, що визначені МСОП та прийняті у Червоній